

تاریخ تأسیس

سنة ۱۳۲۴

۵ صفر الخیر

الدین و الادب

نامنده

آیده ایکی مرتبه نشر ایدلور

مجله اسلامیه در

سنة ۱۳۲۵ غره ذوالقعدة

۱۹۰۷ ۲۳ نوایر

محرر وصاحب امتیازی :

ملا عالم جان البارودی.

خارطی و مطبعه

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ
 إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ * وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا
 تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً
 فَأَلَفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبِرُوا بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ
 عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ
 اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ * وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ
 يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَعَنِ الْمُنْكَرِ
 وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ * وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا

وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ * يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ
فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ * وَأَمَّا الَّذِينَ
ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ *
تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا
لِلْعَالَمِينَ * وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمُوتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى
اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ *

ترجمه: ۱ ای ایمان کلتورگان کشیلر الله دن تبوشلی روشجه
سافلانکز. * دخی اولمه نکز (وفات بولمه نکز) مگر مسلمان بولدفنکز
حالده گنه اولنکز * (اولگانچه مسلمانلقغه تروشنکز)

ترجمه: ۲ الله یبینه (قرآنغه) برگلاشوب یابشنکز آپورلمنکز،
الله نك سزگه بولغان نعمتینی ایسکارنکز نچوک سز (بربرنکزده)
دشمان ایدنکزده الله کونکلارنکزنی ییغدی آنک رحمتنده قرنداش
(دوست) بولدنکز * (کفرنکز سبیلی) اوت چقورینک یقاسنده ایدنکزده
الله آندن سزنی قوتقاردی * (اسلامغه کوندردی) الله شولای آیتلرینی
سزگه آنکلانا تا کم کونولگایسز (یغشی آنکلایسز)

ترجمه: ۳ سزدن (سزنك ایچنکزده) ایدگولککه (اسلام وقرآنغه)

اندازچی، تیوش برله بیورغوچی، تیوشسزدن طیفوچی گروه بولسون
بونلردر قوتولغوچیلر *

ترجمه: ^۴ دلیل و علامت لر کلگاچ (حق آنکلانوردای بولغاچ)
بولونگان (بربرندن) آیورلغان خلق کبی بولمانکز، اول خلق غه
الوغ عذاب بولور *

ترجمه: ^۵ (اول الوغ عذاب) قایو یوزلرنک آقارغان وقایو یوزلرنک
قارلغان کونده (قیامت کونده).

یوزلری قارلغان گروهغه ایدلورکم: ایمانکز صوکنده (ایمان کلتورو
تیوشلیلگی آنکلانغان وحق ظاهر بولغان صوکنده) انکار ایتمک ایمنکز مو
مونه انکارنکز سببی عذابنکزنی تاتونکز *

ترجمه: ^۶ یوزلری آقارغان کمسنه لر الله نک رحمتنده لردر وآنده
آلر منکگو بولورلر *

ترجمه: ^۷ بوایدلگان نصیحتلر الله نک آیتلری در (حقق آنکلار
ایچون علامت لردر) حلق برله سنکا (ای محمد) اوقیمز (تاکه خلق
بخشی آنکلاسون و آچیق بلسون) الله خلقغه ظلم ایتمی تلامای اول
آچیق ایتماینچه، بخشی بلدر ماینچه عذاب ایتمای *

ترجمه: ^۸ کوکلرده ویرده بولغان نرسه لر الله نک غنه در ودخی
الله غه هر اشلرنی (وحکملرنی) قایتارلور (هر اش برابرنده هر کیمه الله
اوزی حکم ایده چکدر)

برنجی آیتده اولان حق تقاة چین تقوی معناسنده اولوب الله غه
لایق وآنک عظمتینه موافق اولان تقوی مراد بولماینچه بنده نک قولندن
کلور قدرلی تقوی (سافلانو) مراد بولسه کک الله نک کوچنکز چه
آتقا قیلنکز معناسنده بولغان (فاتقوا الله ما استطعتم) قول شریفینه موافق

بولور مذکور آیتده بیورلغان چین تقوانی (سافلانونی) عبدالله بن مسعود رضی الله عنه ان يطاع فلا يعصى ويشكر فلا يكفر ويذكر فلا ينسى ديؤ تفسیر ایتمشدر (*) بوی صنولور گناه ایدلمز، شکر ایدلور کفر ایدلمز، ذکر ایدلور انوتولمز دیمکدر. عبد الله بن عباس رضی الله عنهما بویله تفسیر ایتکان: ان يجاهدوا في سبيله حق جهاده ولا تأخذهم في الله لومة لائم ويقوموا بالقسط ولو على انفسهم وآبائهم وابنائهم. ترجمه: حق تقوی اوشبو روشده کم الله یولنده تیوشلی روشده جهاد قیلور لر، الله حکمینی یور توده هیچ شلته دن قورقاز لر، هر اشد. اوزلرینه، آنالرینه، بالالرینه زیان بولسه ده نوغریلقنی تورغوزور لر * آیتک اکیرنده اولان ولانتموتن الآیه اسلام دینده دوام ایدنکز، احکامینی رعایه قیلنکز وشول حال اوزره دنیادن کیدنکز دیمکدر * اشبو معنایی بیانده مفسر کبیر شیخ ابن کثیر دیور: حافظوا علی الاسلام فی حال صحتکم وسلامتکم لئتموتوا علیه فان الکرم فدا جری عاده بکرمه انه من عاش علی شیء مات علیه ومن مات علی شیء بعث علیه *

شیخ ابن کثیر سوزینه کوره اسلامنی رعایه ایتکان وآنک بیورغنچه اوزینی تربیه قیلغان کمسنه ننک دنیادن ایمان واسلام اوزره حسن الختام بولمقی امیدلی ایمش. باشقه کوب علما واولیائنک بیانلری هم شول روشچه در. ولکن بر آدم اسلام حکمینی الوغ تونمازسه، وقلبند. دنیا مجبئینی یاکه بوزوق اعتقاد اورناشدرسه، یاکه الله دن قیامت احوالندن قورقوسی آز بولسه خاتمه سنده بیوک خطره واردردیمشدر *

(*) بویله تفسیرنی محدثین دن ابن ابی حاتم ابن مسعودکه نسبت ایندکی کبی تابعین دن کوب آدملرده نسبت ایتمشدر. ابن مردویه وحاکم تفسیر مذکوری رفع ایتمش یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم نسبت ایتمشدر *

ایکنچی آیتده اولان بعض فائدهلر* (*)

بنده الله‌نك هدايتندن محروم بولسه كفر و ضلال ایچنده بولوب
نفس و شیطان مرادنجه بوزوق اشلر قیلور قیلنده کبر و حسد و عداوت

(*) مذکور ایکنچی آیتنك نزولینه سبب و باعث شویله اولمشکه
جاهلیت زماننده مدینه‌ده بولغان اوس، خزرج دیگان ایکی قبیله عرب
دشمانلاشوب بوزیل قدر بر برسیله، صوغوشوب، اولتورشوب چیکسز
طنچسز و راحتسز روشک یشاگانلر* کفرلری سببلی آلاغی کونلرنده
حاللری بیک یمان کورلگان تمام اوزلرینی اوت یقاسنده آسراغانلار*
بو ایکی قبیله‌گه الله‌دن هدايت ایرشوب رسول الله‌غه صلی الله علیه وسلم
ایمان کلتور وچ اتفاق برله جبل الله‌غه (قرآن و اسلامغه) یابشقانلر
آرالرنک بولغان عداوت محبتکه ایلانوب بر برینه چین دوست و قرنداش
بولوب کیتکانلر و هم الله‌نك اوت عذابندن قوتولغانلر* بونلرنك بو
حاللرینه مدینه اطرافنده بولغان ییودیله حسد قیلغانلر (کونلاگانلر)
و بونلرنك آرالری بوزولسه دینلریده یوقالور، ایسکی حاللرینه قایتورلر
دیو امیدلنوب آرالرندن بیلگولنگان بر مفسد و مقتمن ییودی اوس
و خزرج قبیله لرین ییغوب قوتورتقان، ایسکی زمانه بولوب اسلام سببلی
اونوتولغان اوچلرینی ایسکارتکان نچو کده بونلرنك سونگان اونلرینی
قابوزغان و قزدوغان بونلر تورلی سوزلرگه کلوب بر برینه قتیغ قتیغ سوزلر
ایتوشوب اشلری قورالغه کلگانه رسول الله صلی الله علیه وسلم
بو حاللرینی ایشدوب تیزوک باروب نصیحت اینوب من آرانکرده
وقتده اوق جاهلیت دعوالری برله فتنه چیقاراسزمو دیو شتله لب
مذکور آیتنی اوقوغان، اونلرینی سوندرگان، آچولارینی تمام
باسقان صونکره اول قبیله لر انصافقه کلوب یانکادن دوستلاشوب
قورالارینی تاشلاب بر بریله قوچاقلاشوب اسلام مقتضاسی بولغان اتفاق
و اتحادکه فایتقانلر رضی الله عنهم اجمعین *

اورناشور، زقت وشفقت بولماس هیچ قایو اشنک خیر وبرکت بولماس شوندای یمان فعللری وغلقلری برله اوتقه توشارکه حاضرلنور منکگولک عذاب وهلاك ایچون یراغلانور قایچان تنندن جانی چیقار آننک عذابی باشلانور اوتقه توشار هلاک بولور *

اگر اول بنده توغریسنک اللهنک رحمتی بولسه وآنی توغری یولغه کوندرسه کفردن ایمانغه، ضالالتدن هدایتکه چیقارسه، فساد اخلاقدن قوتقارسه اول بنده اوت عذابندن منکگولک جفادن قوتولور و منکگولک بولغان نعمت وراحتکه ایرشور *

پس اللهنی وآننک رحمتینی اونوتماسقه و دائم آنی اولارغه وآنکا صیغنورغه تیوشلی بولا والله طرفندن ایرشمش هدایتنی یوقالتماسقه وآنی قوتلی روشنک ساقلارغه وآنکا زیان ویرگوچی نرسه لردن قاچارغه ترشموق لازم بولادر *

بنده لرننک اشنده و مسلکنده، توغری یولنده اشانچلی، کوچلی وقور قوسز بولمقی کوب یولد اشلار برله برابر یورمک وبر برینه خیر خواه ودوست و یاردچی بولمق، آرا بوزغوچی نرسه لردن یراق تورمق برله گنه حاصل بولور *

اگر بنده لرنک آرا لرنده دوستلق بولمسه و توغری یولک کیدش لرنک آیور لسه لار کوچلری آزالور یولدن چیغارغه ترشموچی شیطانلر بونلرنی یولدن سابد رلار آذر رلار بونلر شولای تارقالبوب یولدن آداشورلار هلاک بولورلار معاذ الله *

مسلمانلر ایچون اینک لازم و واجب اش اشبوکه: دینلرنی ساقلاوده و آنی قوتلاوده بر بریله اتفاق ایتسونلر وبرگه لاشوب اللهنک رحمت یینه بابشسونلر وشول اشد بر برینه یاردم ویرسونلر، بارچه سی بر

برینه توغان قىزداش كىبى بولسونلر *
 وآرا بوزغۇچى اشلردن كبر، حسد، غيبت، بهتان، نيميه (سوز
 يوروتو) كينه كىبى لردن ساقلا نسونلر بوندای يمان خلقلر كونكلنى
 قرالتور، ايماننى ضعيفلندىرر بندهنى كفرگه يقينلاشدىرر اخبرده توغرى
 يولدن سابدىرر معاذالله *

اتفاقنك فرضلقى

الله تعالى بنده لرنى تورليگه بولنودن قور فوتا ايسكى امتلرده بولغان
 بولنولر آنلرنك تورلى اعتقاد لرغه تشولرينه، اخلاقلر يئك بوزلويينه سبب بولوب
 يغشى ويهان آيورلا طورغان، هر كمگه تيوشلى جزاسينى ويرله تورغان
 قيامت كوننده آنلرنى الوغ عدايقه ايرشدرر، سز آنلر كىبى بولمىكز
 دوستلقغه و برلشورگه ترشنىكز ديوبشنچى آينده آچىق آنكلاتقان *
 مذكور آيتلرننك حكمنچه ويك آچىق اوگراتمىكنچه هر بيرده
 اولغان مسلمانلرنك اتفاق و محبت اوزره بولمىقلىرى، و ممكن قدر عدوات
 و اختلاف اسبابندن قاجمىقلىرى، تعاون و تناصر (بربرينه خيرلى اشته
 ياردم) ايدشمىكلىرى برسيننك شادلىقينه بارچه سيننك ده شادلىقمى و برسيننك
 قابغوسنده همه سى قابغوده بولمىقى اشبو واعتصمو ولا تفرقوا خطاب
 شريفلىرى مقتضاسنچه فرض ولازمدر. مسلمانلر خصوصاً روسيه تابع لكنده
 اولان مسلمانلر اتحاد و اتفاق سايه سنده گنه دينلرينى ساقلاى آلورلار،
 تعاون و تناصر ياردمنده گنه اخلاقلرينى توزاته آلورلار، وشول اتفاق
 و تعاون شرافتنده گنه جهالتلرينى آزايتوب علملرينى قوتلاى آلورلار *
 اكر - معاذ الله - الله نك بو اتفاق و تعاون امرلرينه، تفرق
 و اختلافدن نهيلرينه قولاق اصماز سىلر، هر وقت كبر و عنادلىرى اقتضاسنچه

حرکت ایتسه لر یوق و بار سلتاوغه آرقالانوب بولونسه لر، دیننی یغشی آنکلاماغان اسلامنک حکمت و فلسفه سنده ذهن یورتنگان اخلافسز بصیرتسز آدملرنک سوزلرینه و قوتورقلرینه قولاق سالسه لر الله ساقلاغا ی دینلرینی بوغالتورلر، اخلاقلرینی تمام بوزارلار، دنیا لرنجه ده تورلی تورلی جفا و تارقلرغه اوغرارلر بالاخیر یوق اولورلار پوتولورلار، یوقالورلار * کبر و عنادنی حسد و افسادنی بر اقمالی، نفس اماره و شیطانغه ایار مامه لی الله نی طنکلامالی امرینه و نهیینه قولاق سالمالی * قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لایؤمن احدکم حتی یكون هواه تبعاً لما جئت به * (۱) قال النووی حدیث صحیح

وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم لایؤمن احدکم حتی یحب لایه ما یحب لنفسه (۲) رواه البخاری ومسلم وقال: المؤمن للمؤمن کالبنیان یشد بعضه بعضاً (*) رواه خ. م. د. ت. ن.

دعوت الی الاسلام و امر بالمعروف و نهی عن المنکر

اوچنچی آیتده (یدعون الی الخیرده) خیردن مراد امام ابو جعفر محمد الباقر ننگ رضی الله عنه رسول الله دن (صلی الله علیه وسلم) نقلینه بناء قرآن کریم وسنه رسولدر، امام مقاتل بن حیان تفسیرینه کوره اسلامدر * معروف: شریعه اسلامیه چه تانولمش و تیوشلی کورلش نرسه در. منکر: شریعه اسلامیه چه تانولماش، قبول ایدلماش و بیورلماش نرسه در.

(۱) نفسینی من کلتورگان نرسه گه ایارنک انچی هیچ برا گوکر مؤمن بولوب یتماس دیمکدر *

(۲) نفسینه سویگاننی (دین) قرنداشینه سویگانچی هیچ برا گوکر مؤمن بولوب یتماس *

(*) مسلمانلر بر برینه نفوثلغان بناء کبیلدر دیمکدر.

پس آیت بلدرادرکه مسلمانلرننک اوزلرنندن خلقنی اسلام وقرآنغه
 انداگوچی دیملوچی اسلامنک وقرآننک حلقینی وکورکام دین ایدکینی
 هرکمگه آنکلانوچی وقرقدروچی واسلامنی قبول ایتکلنرگه اسلام
 بیورغان نرسه لر برله بیورغوچی، واسلام انکار ایتکان وپیغان نرسه لر دن
 طیفوچی (اعنی شریعتنک بیورقینی ونینی خلقغه آجیق آنکلانوب
 تورغوچی) وممکن قدر شریعه اسلامیه ننگ پاک حکملرینی یوروتورگه
 وسوندرتماسکه ترشوقچی کمسنه لر بولسون. مسلمانلرننک ایچلرنده اشبو
 صفتده فی کشیلر، مذکور خدمتلرنی اوتاردای حرمتلی آدملر بولمقی
 وشوندای ذاتلر یتشدرمکلی وآنندای کمسنه لر نی قریبه ایتمکلی
 فرضدر. اگر آرالارنده شوندای آدملر یتشدرمزنسه وآصرامازسه لر
 بارچه سی گناهی بولورلار، الله حضورنده اسلام ایچون قایغورماغان
 واسلام ایچون دوستلق قیلماغان کمسنه لر بولوب توتقون والوغ عذابغه
 دوچار بولورلار*

مسلمانلر ایچنده حیات اشلرینی اوگرانکوچی لرنک

بولمق لی لازمدر*

بعض تفسیرلرده (الخیر) مطلق بنده لرگه فائده لی اش معنا سنده کرک
 دینی اش کرک دنیاوی اش همه سینی شامل دیو تفسیر ایدلمشدر بویله تفسیر
 ایتمک عبارتدن بعید دگل واسلامنک حکمتندن طش دگلدر. بوتفسیرگه کوره
 مسلمانلرنک آراسنده دین وآنک احکامینه چاغروچی و دیملوچی گروه
 بولمقی فرض اولغان کبی حیات ومعیشت اشلرینی وآنارنک زمانه سینه
 قاراب تبوشلی اسبابینی اوگرانکوچی گروه نابولمقی لازمدر*
 مثلا: تجارت اصولینی وفائده ایتو روشلرینی بلسگان وتجربه

ایتکان استادلر، زراعت فنلرینی واسبابلرینی اوگرتکچی و کورساتکچی
ماهر فلاحدر، صناعتنک هر نوعیسینی (تورینی) بلدرگوچی فیلاسوفلر
حکیملر صحت و مرض اسبابینی، خسته اولدقده دوالارینی اوگرتکچی
وقبلغوچی طیبیلر وهکدا دنیاده نی کرک بارینده زمانه سینه موافق
روشنده اوگرتوردا ی آدملر حاضرلک بارچه مسلمانلرنک ذمه لرینه
لازم بولادر *

* *

هر نرسه نی بلوده و بلدروده زمانه سینه کوره ديدك سببی، اوشبوکه:
الله خیرگه اندا گوچی گروہ بولسون دیگان، خیر بنده گه فائده لی نرسه
دیمکدر * اگر براگونک قیلغان و اوگرتگان اشی کرک تجارت بولسون
کرک صناعت کرک زراعت بولسون زمانه نك حالینه موافق روشده
بولمسه اول اشی فائده لی بولهای پس خیر بولهای فقط قدرالی
بولغان عمر نعتینی ضایع و اسراف ایتو بولاده شر بولا الله نك خیرگه
انداوچی گروهنکز بولسون دیگان امرینه موافق بولهای *

اوچنچی آیت شرحنده حدیث شریف (ترجمه)

قال رسول الله صلى الله عليه سزدن قایونکر خلاف شرع اشنی
وسلم من رأى منكم منكرا فليغيره کورسه قولى ايله اوزگارتشپن
بيده فان لم يستطع فبلسانه فان اگر (قولى ايله اوزگارتورگه)
لم يستطع فبقلمه وذلك اضعف کوچی یتمازسه نلی ايله، اگر (تلی
الايمان وفي رواية وليس وراء ايله اوزگارتورگه) کوچی یتمازسه
ذلك حبة خردل من الايمان رواه کونکلی ايله (یعنی کونکلی اول
مسلم عن ابي هريرة رضى الله عنه اشنی مکروه کورسین خلاف شرع
اشننک قیلو نوینه قایغورسین) اشبو
کونکلی ايله انکار ایتو قایغورو
ایمان نك اینک توبان درجه سیدر *

(۳)

ایکنچی روایتکه کوره اشبوندن توبان طرفده خردل ارقی قدرده ایمان یوقدر *

(۲) گار چیتسه ارقی.

امر بالمعروف ونهی عن المنکر بتون ملت اسلامیه ننگ اوستینه
یوکلانلمش، ایمان واسلام ننگ حصولی برله هر مؤمن ننگ موینینه اورناشمش
وظیفه در * درستک اوزره امر ونهی کوب علم وکمال عقل و تدبیر
موقوف بولغان سبیلی هر مسئله ده امر ونهی قیلوهر کمننگ قولندن کلما بدر *
بناء علیه ملت ننگ ایچنده ملت ننگ بو (امر ونهی) خدمتینی اوتاردای
علمی وعقلی و تدبیری گروه بولمقی و ملت ننگ آندای گروهنی حاضرلمکی
و آنلرغه هر وقت بو خدمت لرنده کرکنجه یاردمده بولمقلری لازمدر * اگر
ملت ایچنده اشبو امر بالمعروف ونهی عن المنکر خدمتینی اوتاردای
گروه (اشانچلی علماء و عقلاء و سائرلر) تابولمسه بتون ملت گناهی
بولورلار، اوزلریننگ خیر امت بولو شرفینی یوغالتقان بولورلار *
نتاک کم ولتکن منکم امة یدعون الی الخیر یا مرون بالمعروف وینهون
عن المنکر، کنتم خیر امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وینهون
عن المنکر آیه شریفه لرنندن آنکلانادر *

ملت ایچنده شوندای آدم لرننگ وجودلری بتون ملت موینلرنده
لازم بولوب بتون ملت بورچینی ووظیفه سینی بولنلر اوتارسه لرده ینه
بر آدم بریرده بریات اشکه اوچراسه، اول اشننگ خلاف شرع ایدکینی
آچیق بلسه، تغییر واصلاح ایدر که قدرتی بولسه، البته تغییرینه واصلاحینه
کرشمک و اجتهاد ایتمک لازم بولور *

چونکه خلاف شرع اشنی کوردکنده و خلاف ایدکینی آتیق
بلدکنده اول خدمت بو آدم ووظیفه سی بولوب بیلگولانور. مساهله قیلسه
والتفات ایتمزسه گناهی بولور، اسلام ایچون حمیتسز آدم حساب ایدلور.
البتّه قولندن کلسه بالفعل قولی ایله اوزگار تسین، اصلاح ایتسین،
اگر قولی برله اوزگارتو ممکن بولمای ایکان تل ایله ایتسین، وعظ

و نصیحت ایتسین اگر بوده ممکن بولهای ایکان قلبی ایله اول اشنی
انکار ایتسین و قبیح ساییسین، آندای فعلنک ظهورینه و بوبنک ننگ اول
اشکه گرفتار بولوبینه قایغورسین، اینک کیم درجه سی اشبودر. اگر
کونکلی ایلده انکار ایتمزسه (رنجومازسه) اول کمسنده ضعیف ایمان
اثریده کورنمگان بولادر ننگ کم یوفاریده ایتلگان حدیث شریفدن
آنکلاندی *

امر بالمعروف ونهی عن المنکر ننگ ایمان اثری بولمقی
مسلمان کمسنه البته اللهغه و آنک دینینه و احکامینه اشانغان وهم
اللهی و آنک احکامینی مقدس و محترم، سعاده ابدیه گه ایرشدرگوچی
شقاوة ابدیه دن فوتقارغوچی دیو تانوغان در و آنک قلبنده الله دن و آنک
احکامندن الوغ نرسه یوق * بناء علیه یغشی مسلمان الله ننگ حکملرینی
بور و تورگه و هر برده قدرلی و مقبول ایدرگه تیلای والنندن کلسه
تروشا، اول توغریده بارلق کوچینی و همتینی صرف ایده *

اگر بربرده الله ننگ حکمینی قدر سزلوگه و الله ننگ قویغان قانونینی
بوزوغه اوچراسه البته آنکا کونکلی اصلا راضی بولهای بار طاقنچه
اول اشکه فارشی کلوب توققاتورغه تروشا، توققاتوایچون، الله ننگ
حکمینی قوتنک و تأثیرنک قالدر و ایچون قوی، تلی و بارلق نرسه سی برله
کروشا * مونه اوشبو طریق برله آنکلانادرکه قلبنده ایمان اورناشقان
یعنی اللهغه اشانغان و آنک احکامینی (امر و نهی) مقدس تانوغان بنده
طبیعی منکر اش کورگانده البته قوی برله یا که تلی برله، هیچ بولمزسه
کونکلی ایله رنجی، رنجوب و قایغوغه دوچار بولوب قالا. اگر الله ننگ

حکیمینی بوزغانده وقدر سرلگانده براگوننك قلمبنده آغراق بولمای
ایکان اول کمسنده اینك ضعیف ایمان بلمنگان یا که یوق بولغان بولا*
ایکنچی سبب: ایمان واسلامنك تمامی وقوتی دینداشلیرینی
قرنداش حکمنده کورمك واوزینه سویگاننی آنلر حقننده سویمك وهر
قایوسینه دنیا و آخرت سارتین خیر خواه بولمق برلگنه تابولادر*
بناء علیه برمسلمان بر دینداشیننی خلاف شرع اشد کورسه اول
قرنداشینی اوت طرفینه یونالگان وعذاب چقورینی قصد ایتکان کورب
آنك ایچون بیوک قورقوغه تشوب البته آنی غفلت سببلی تشکان
بوقورقنچ یولدن چیقاررغه وقوتقاررغه ترشور، قولندن کلگان سببلرگه
یابشوب بیچاره قرنداشی ایچون بارلق همتینی صرف ایدر*

بومسلماننك بولاشی ایمانندن (یعنی اللهنك حکمینی قبولندن
و آخرتکه ایمانندن و دینداشیننی قرنداش بلوب آنکا خیر خواه وچن
دوست بولقاندندن) در*

اگر بوروشلی ترشمازسه دینداشی فی اشلایسه ده آنك ایچون
قایغورماسه یا اللهنك حکمینه یا که آخرتده غی عذابقه، اشانمغان، یا که
دینداشیننی قرنداش دیو بلمگان و دینی سارتین آنکا یاردمنی تبوش
کورمگان بولا، قایوسی بولسه ده ایمانغه خلافدر بس بویان برله ده
حدیث شریفنك معناسی بخشی آنکلانسه کرك*

نهی عن المنکرده اولان فائده اسلامیه
یوقاری بیانی بیانندن نهی عن المنکر نیک ایمان و اعتقاد اثری ایدکی،
ایمان و اعتقادی کامل بولغان کیمسنه نیک منکر اشنی کوردکنده انکاری
و منعه اجتهدادی طبیعی مرتبه سنده ایدکی شاید آنکلا شولغاندر *

ایندی نهی عن المنکر نیک اسلام ایچون فائده سینی بیان ایدله در
شویله کم بر بنده نیک خلاف شریعت اشی کور و لوب هیچ کیمسنه آنی
انکار و عیب قیللمزسه و آنی اول اشدن توختاتور غه ترشمزسه اول کیمسنه
اول خلاف اشنی ایکنچی و اوچنچی مرتبه قیلور باره باره آنکنا تمام اوگرانور *
آندن کورمکچی اول اشنی باشقه آدملرده قیلیمه باشلارلر چونکه کوب
خلقننک عقلی و فکری کوز و قولاق آرتندن یورگان ایچون تکرار
کورلگان اشکه تکرار ایشدیلگان سوزگه ایاره جان و قولاق سالوچان
وتیزرک ایاروچان بولالار * عادتدرکه فی قدر یمان اش بولسون
تکرار کورلسه ینکل طیوله باشلای (آیونی اوّل کورگان کشی قورفساده
تکرار کورگان کشی قورقماز بولا) اشبور و شچه خلاف شرع اش خلق
آراسنده شایع بولور باره باره مباح و درست اش کبی کوب آدملر
قیلورلار چیر قانونچی آزادیور، شریعتننک حکمی ضعیفلانور و نفوذسن
قالور، تخفیف ایدلمش بولور و شول روشلی اسلام ضایع ایدلمش بولور (۱)
اگر بالعکس منکر اشنی کورو و بلو برله انکار ایدلسه، مرتکب
اولان آدمی تیزندن نصیحت ایدلسه و بار قوت برله آنی اول اشدن
توختاتولسه میدانده آندای مخالف شریعت اش کورامز بولور
(۱) شرح: علماننک اظهار معصیت معصیت دیدکلی، قضاغه قالغان نمازی کشیگه بلدر-
تمای قضا قیلور کرک حتی وتر نمازی کشی کورگانه قضا قیلسه قوت و قتنده قول
کوتار ماینه گنه تکبیر ایتسون دیدکلی اشبو حکمت ایچوندر. غیبتنک حراملغنده
هم اشبو حکمتننک تاثیر باردر.

مسلمانلرننك كوزلرنده ایمان و اعتقادلری بوینجه قورقنچ و ایمان، هیچ کم قبولورغه باراماسدای اش دیو کورلگان حالده قالور، بیاغی آدم و باشقه آدملر آندای اشنی قیلورغه بیادرنلنلر * اسلام دینی کمالنده و قوتنده قالور *

منکردن نهی روشی

فاسقنی فسقندن، و خلاف شرع اشکه اوگرانوب شریعت حکمینی قدرسز و حرمتسز ایتووندن طیوده و توفقاتوده قرآن و حدیث دن علماء و صلحاننك آنکلاغان و تیموشلی کورگان روشلری اوشبوکه: خلاف شرع اش قیلغوچینی اوْلا اولانده خیر خواهلق روشنچه یموشافلق برله اول آدمننك درجه سینه که ره گناهننك بیمانلقینه کوره تنبیه ایدر *

بوروش فائده ایتمزسه قتیغلق برله توفقاتورغه ترشور * بوده تأثیر ایتمزسه سوزینه قولاق سالوردای بر یا ایکی آدم قوشوب نصیحت ایتدر * صونکره موندن زیاده راق قتیغلق کورساتوب ینه قبول ایتمازسه اول کمسنه فی بغض فی الله قیلماق کَرَک یعنی الله یولنده و آننك رضالق اوچون اول کَمسه نَنك اشینی دشیمان توتوب آننك اوزینی بر اشدده قبول ایتماسکه و آننك برله فاتوشودن، آتش ویرش ایتودن تارتونوب آتی تمام هجر (بیقوت) یاصامق تیموشلی بولور تا کم آنکا کَینک دنیا تار ایسین دوستلرینه و برسلامگه و آچیق یوزگه محتاج بولسین، اوزیننك عیبندن اگاه بولسونده اوکونسین، توبه ایتسین * مونه اشبور و شده معامله ایدلسه شریعتنی رعایه یدلگان بولور * ما بعدی بولور .

ایسکی زمانہ زدہ علماؤں کا روس میسیونریوں کا یکنگ خلقمزغہ بولغان تاثیر لری

بزننگ فزان و بلغار مہاکتی دور دچی عصر دن بیرو خرسنیاں
حکومتی قولیدہ در * حکومت مذکورہ ہر مسلمانوں کو بتولای رسمی
صور تہ خرسنیاں لقی قہ چاغر مادی وقوۃ قہر یہ سیلہ کوچلامادی * دین اسلام
اوزرہ ثبات مزغہ و عمل قیلیمزغہ رخصت ویر دی * ولکن خرسنیاں لقی قہ
ترغیب دن و تشویق دن وادی صور تہ چاغر و دن خالی بولہادی اخلافسز
و علمسز صرف مال و جاہ ایچون خرسنیاں لقی نامینہ یورگان و ترشقان
و مسلمانوں کو آزرد و صد دندہ بولغان میسیونریوں کو یار دم ایتدی، حتی
محض میسیونریوں کا نک اور نسز شکایت لری سببلی بایتاق مسلمانوں کو عذابہ
دو چار بولدیلر، نفی بلد گہ قدر بولغان جفالر غہ گرفتار بولدیلر ۱۸ نچی عصر
ایچندہ حکومتننگ بوندای حرکتی بایتاق بولدی کو ب مسلمانوں کو اکراہا
(کو چلاب) خرسنیاں لقی دفترینہ ثبت ایتدیلر و ہیچ بر استا کر ندن باشقہ
آنلر غہ پوپ کلوب کیندوب تسمیہ مولود و نکاح و دفن مادہ لرنندہ مداخلہ ایدوب
ملالرننگ مداخلہ لرنن تور لی طریق بر لہ قور قوتوب و بالفعل مجازات
ایدوب تو خاندیلر * میسیونریوں کا نک - حکومت مساعده سی یار دم ویر دی
خالده - بو حرکت لرنندہ بایتاق مسلمان ضایع بولدی ایسہدہ اجتہاد لری
و توتدی مال لری برابر ندہ نتیجہ دیور لک الوغ فائدہ حساب ایدر لک اش
حاصل بولمدی بلکہ بواس سببلی بالعکس اجمالی نظر دہ و عمومی حسابہ
مسلمانوں کا دین اسلام غہ اخلاص لری و صلاحیت لری آرتدی دین لری
سافلا ر غہ، عمل لری آرتد ر غہ، میسیونریوں کو ادبی صور تہ مقابلہ
ایدر گہ و بار صاف تہر چہ ان لرننگ شر و فتنہ لری دفع ایدر گہ ترشدیلر

وترشدیلر * اخلاق قانونی بوینجه بواشننك شولای تأثیر ایتمکی معلومدر
 برا گونی بر اشکه کوچلانولسه عکس الحركه توغادر آدم بالاسی طبیعتنده
 مرکوز بولغان انانیت ودعوی یا که عزه نفس سبیلی طسکلامونی
 وقارشوسینه حرکت ایتونی تلایدر * قرآننك دین واسلام ایچون
 اکراهنی نفی ایتمکی (۱) اسلامغه (اللهنك رضالقی یولینه) علم برله
 قناغلندروب وکورکام وعظ ونصیحت برله یموشاتوب، مناظره ومجادله
 حاجت بولسه آداب وحسن اخلاق روشنجه گنه جوالاشوب چاغرونی
 بیورادر (۲) *

حکومه روسیهنك بوخدمنده بولغان مأمورلرندن حکمة مذکورهنی
 بلگوچی ومسلمانلرنك کوب - فانشوسبیلی - طبیعتلرنی آنکلاوچی
 نیقولای ایلمینسکی حکومتنك ومیسسیونیرلرنك شدتلی تدبیرلرنی
 آلاشدردنی تربیه وتعلیم سبیلینی توندی قولینه کروتہ آلمان تاتاردن
 وفین قوملرندن بولغان یاش بالالارنی آلوب خرستیان رومی وفاچریخی
 ایله تربیه ایدوب خرستیانلقنی سویدررگه ومسلمانلقنی وآننك محاسنینی
 انوتدررغه وفین قوملرینه کورساتماسکه ترشدی وبردرجه مقصودینی
 حاصلده ایتدی * وایکی آراده تورغان تاتارلارنك بعض بالالارینی
 خرستیانلققه اشاندردی ولکن مسلمانلرغه اولگی حرکتلر بایناق تأثیر
 ایتکان وعکس الحركت فعلینی اورناشدرغان ایدی بناءعلیه تمام مرادنجه
 مسلمانلرغه یانکی تأثیر حاصل ایتہ آلمدی * وبین بین (ایکی آرده)
 تورغان تاتارلرنك رسما ونظاما خرستیان سانالولارنده وبعض حرکتلری
 برله خرستیان کورلورنده تأثیر ایتکان بولسهده قبلزلندن اسلام محبتینی

(۱) لا اکراه فی الدین قد تبین الرشد من الغی قرآن سوره بقره

(۲) ادعای سبیل برک با حکمة و بمعصه اخستو حادیهم تأثیری هی احسن قرآن سوره نحل

سوره و تمام چيفاره آلامدى. فمن يهده الله فلا مضل له و لهذا بتون مملكت روسيه ننگ طنچليقيني و هر خلقننگ راحتكيني ايستاوچى و هر يردۀ عدالتننگ انتشاريني تلاوچى ملك حاضر مز ايمپراطور نيقولاي ثانى حضرتلرينك ۱۹۰۵ نچى سنه ۱۷ نچى اوكتابر مانيفيست عاليسى نشر و اعلان ايدلو برله اول بيچاره اهل اسلام (فقط قلمبرندۀ نفاق و رياء برله گنه خريستان كورلگان تانارلر) تيزوك اوز دينلريني اعلان ايتديلر. و مسلمانلقريني علناً اثبات ايتديلر حڪومت روسيه گۀ خصوصاً ايمپراتور حاضر حضرتلرينه صداقت و محبتلريني آرترديلر عمر و دولتي ايچون خير دعائي وظيفه ايدنديلر * مابعدى بولسه كرك

مسجدلر يمزۀ بر نظر

خلق ننگ عبادت و مسجد بنا ايتوگۀ اهميت بيرولرى - بيررگۀ ايكنچى اوچنچى مسجد بنا ايتو - شوننگ سيبلىرى - بردن آرئق مسجدلرگۀ شريعتننگ نظرى - ملت ايچون فائده و ضررلرى - بو خصوصه طريق معقول *

روسيه مسلمانلرى دين اسلامغۀ و عبادتكۀ اخلاصلى لردر. آنلر باشقۀ دينگۀ منسوخ بولغان، وقتى اونكان دين ديب گنه قاريلر * مسلمانلرننگ دينگۀ، و ديننى قوتلر و گۀ اخلاصلى بولولرينه بر دليل

آلارده بولغان مسجدلردر. روسلرننك اورناچه زورلقده بولغان كو -
 قريهلرنك عبادتخانه وكنيسهلرلى بولمادى حتى بىك زور قريهلرنده برگنه
 كنيسه بولدىقى حالده مسلمانلرننك كچكنه قريهلرنكده مسجد بولادر.
 زورراق قريهلرنده ابكى اوچ حتى بيش آلتنى مسجد بولادر. مسلمانلر
 مسجد بنا ايتونى دينگه بىك زور خدمت، وىر مسجد آرتدرو دين
 اسلام نك بر باسچى ترقيسى، آله كيتووى دىب اعتقاد ايتهلر. ^(۱) شوننك
 ايچون بر قريه آزغنه زورايوب بيش آلتنى يوز جانغه ياقنلاسه مسجد
 قارتلرى ايكنچى مسجد بنا ايتارگه كىراك دىب سويلى باشلىلر. ابكى
 اوچ يل صونكره مذكور فكر قوتلانوب، جان حسابده سكر يوزلرگه
 يده باشلاسه ابكى مسجد، نهايت قريهننك ابكى باشينه ابكى آرتسون
 دىب اوچ مسجدده بنا ايتهلر. قريه خلقى و مسلمان بايلرى ده مسجد
 بنا ايتونى مدرسه بنا ايتودن ثوابلى راق اعتقاد ايتدكلرندن، اسلام
 فائده سينه صرف ايتارگه اوبلاغان آقهلر بىنى مدرسه گه بيرماينچه مسجد
 بنا ايتوگه بيرهلر. بو خصوصلرده اجتهادلرى، بخشى نيتلرى ايچون
 رحمت، وتشكردن باشقه سوزمز يوفلدلر. خصوصا مسجد برنجى بولدفده
 فائده سينى سويلاوگه ده حاجت بولماينچه، فقط بىرگه ايكنچى واوچونچى
 مسجد با ايتو خصوصنده بر سوز بولسه ده سويلاو لازم كورونه :

(*) ۱۹۰۶ سنه ميلاديه آوغوست ايچنده اولان روسيه مسلمانلرننك اوچونچى
 اتفاق ومشورت مجلسلرنده امور دينيه كاميسيلى ضرورتسز مسجد آتدراو وهر مسجد نك
 قومىنى بيش يوز نفوسدن كيم قىلماو واصل مسجدلى بولمغان قريهلرگه نفوسلرينه باقاي
 بر مسجد تعمير ايتى مسئلە سىنى تيوشلى تابدفنده بصيرتسز بايلار وآشوچ بىغورالار
 ديننى ضعيفلندىرماك بولغانلار، اهل اسلام نك شوكتىنى صندرمق بولغانلار بومشورتلى
 يراقسز وفلان ديه كوب فتنهلر چيغارغان وقوغالار كوتارگان ايدىلر * وبعض مقصد
 ومقتن آدملىر شونداى سلطانلارله اتفاق ومشورت مجلسيننك ضرورى اولمقنى خلقغه سويلاپ
 بايتاق تهيج فتنه ايتكان ايدىلر *

بر یرگه ایکنچی ، اوچنچی مسجد بنا ایتو

بر یرگه ایکنچی اوچنچی مسجد بنا ایتو تورلی سبیلردن بولادر :
بعض یرلرده خلق مسجد بنا ایتو، کوبایتو ثوابلی دیب اعتقاد ایدکرندن،
یاکه اورام باشندهغی آدملرگه مسجد یراق بولا دیب بنا ایتولدیکی
حالده، کوب یرلرده قریه نیک بعض قوشتان (خوشدان) لری یا که بابی
ملاغه عداوتندن، یا که اوزیننک وبرر قرداشیننک بالاسن یا که برر
امامننک بالاسینی شونده ملا ایتوب قوبو، وبعض وقت یانکا ملاغه
اوزیننک قزن بیرو نیتی ایل، ایکنچی اوچنچی مسجد بنا ایتولر بیک
کوب بولادر. (**)

اما مسجد آرندروننک عامه که نه قدر فائدهسی ونه قدر ضرری
بولاق؟ شریعتده موننک حکمی نیچوک؟ آنکا اول قدر اهمیت بیرمیلر.
بر یرگه ایکنچی مسجد بنا ایتونی شریعت خلق اویلاغان درجه
ثوابلی اش دیب ایتیندر. خصوصا ایکنچی مسجدلر بزده گی کبی
جمعه، عید اوقیلر تورغان بولدقده حکمی دخی باشقراقدر. رسول الله
(صلی الله علیه وسلم) واصحاب وقتلرنده بر یرگه ایکی مسجد بنا ایتو،
خصوصا جمعهنی نورلی یرلرگه جیولوب اوفو یوق ایدی. برنچی عصر
وابکنچی عصرننک اولنده بولغان علما نیک اکثری برشهرده تورلی یرگه
جیولوب جمعه اوفونی، رسول الله زماننده بولغان ایش بولدیغندن خلاف
سنت، مکروه وبدعت احتمالی قریب دیب قاریلر ایدی. حتی خلق،
خلفای عباسیه نیک پایتختی بولغان بغدادده خلق بیک کوبایوب بر یرگه
جیولوب اوفو مشقتلی بولا باشلاغاچ دجله صوینک ایکی طرفینه جیولوب
(**) بعض قریه نیک ایکنچی مسجدلرنده اون، یکره می قدرگنه آدم برله جمعه قیلندغی
تکرار کورلدی *

اوقيلار ايدى . شول وقتنك قاضيسى امام ابو يوسف بر شهرده ايكي
 برده جمعه اوقومق مكروه ديب ايكي شهر حكمنده بولسون ديه دجله
 صوينك كوپرينى جمعه وقتنده كشي يورماسلك ايتوب آلوب تورورغه
 پيورغان ايدى (فتح القدیر ج رص ۴۱۱) صونكره شول عصرنك علماسى
 ضرورت بولوب بر يرگه جيولوب اوقوده حرج، چيتونلك بولسه ايكي
 برده ياكه آندن آرتق يرلرده ده جمعه وعيد اوقو، و بردن آرتق مسجد
 بنا ايتو درست ديب فتوى بيرديلر امام ابو حنيفه، امام ابو يوسف دن ده
 قوتليرك روايتده ايكي برده جمعه اوقوننك درست بولماوى منقول بولوب
 فقط امام محمد درست ديب فتوى ويرمشدر. قرآن (سوره توبه آيت
 ۱۰۸) ده مذكور مسجد ضرارى ضرورتسز دنيماوى غرض ايله بنا ايدلگان
 مسجد ديه تفسير ايتكلر. حضرت عمر فتح اينكان بلده لرينه ضرورتسز
 ايكي مسجد ايتماسكه يورمشدر. (تفسير كشاف ج رص ۴۱۰)
 دقت ايدلسون ايش ضرورت مرتبه سینه ايرشسه گنه درست
 ديب فتوى بيرگانلر. اما بزده كوب يرلرده ايكنچى اوچونچى مسجد
 بنا ايتو ضرورتسز، بلكه ضررلى بوله در. شوبله كه اتفاق برله يخشى غنه
 توره تورغان بر قريه گه ايكنچى مسجد بنا ايدل كده خلقده اتفاق بتوب
 ايكي محله ايكي گه آير يابوب ياقلاشه باشلير، بر محله بر ايش قيلمق
 بولدقده ايكنچى محله آنكا قارشى توشه، خلق آراسنده تفرقه، و تفریق
 بين المؤمنين گه سبب برله. خصوصا ايكي محله نك ملالرى كوب وقتنده
 برسى ايكنچيسينه دوستده بولمى، هر فايوسى اوزين آرتق كوراسى،
 آرتق كورسانهسى، آلد بوريسى كيلوب آرالرنده نورلى چه افتراق لرغه
 سبب بوله در. بو نزالعلر دورت بش يوز جانندن عبارت بولغان فقير
 قريه لر گه ضرورتسز مسجد بنا ايدل كده دخى كو بر ك بوله. زيل

سنوی یوز، نهایت ایکی یوز صوم حصولی بولوب معیشتینه ده یتوشمگان ملا و مؤذننک حمیتی دخی قوتلیرک قوزغالوغه سبب بوله در. لکن قریه لرده ایکنچی مسجد بنا ایتوگه قریه ننگ ایکنچی باشنده تر و چیلرغه یراق بوله دیب سبب کورسته لر. هم واقعده یراق بوله، کیلوب یورو حرج بوله، موندن نیچوک ایتوب قتلورغه کیرک؟

اسلام یرلرنده مونکا بزده گیدن آسانراق اهل اسلام، و اهل محله آراسینه افتراق توشماسدای روشده بر یول تابقانلر. آلارنک بولی بز ننگ ایچونده فائده لی، و مصلحت عامه گه موافقدیر. شویله که: اسلام یورطلرنده ایکی تورلی مسجد بوله، برسی بش و قتل کیچرک کنه مسجد بولوب آنده فقط بش وقت نماز او قولوب جمعه عید او قولمیدر ایکنچیسی زور مسجد جامع بولوب، بش و قتل مسجدلرنک جماعتی ده جمعه و عیدلرده شول جامع غه جیوله لر. اگر بزلرده ده اسلام یورطلرنده اولدیغی کبی ایکی تورلی مسجد ایدولسه فقط زور ضرورت بولدقه غنه ایکی مسجد جامع بنا ایدولسه، عبادت اورنی بولغان، مسجدلریمز شریعتکه موافق راق بولور، اهل اسلام آراسنده تفرق ننگ آزایوینه، اتفاق ننگ آرتوینده سبب بولور ایدی. خصوصا بوایکنچی مسجدلرگه صرف ایدیله تورغان آقچه خلق فائده سینه دین، و علم نشر ایتوگه صرف ایدولسه مادی و معنوی کوب فائده ایتار ایدک، هیده ایکی محله خلقی بتونلای آیریلوب بیتماینچه همان جمعه ساین بر یرگه جیولوب توردفلرندن آرالرنده اتفاق و حسن معیشت ده دائم بولور ایدی.

ظنمز چه بو مسئله ده مهم مسئله لردندر، فقط مسئله نه قدر مهم بولسه ده کاغده یازوب اوتمکدن بر تین فائده کیلمای. خلق ننگ آنکلاوی، رئیس لرنک اهمیت بیروی لازمدیر * ش. شرف.

حفظ الصحة

صحتنی ساقلاو ضرورلقی

کوب خلقنک احوالینه باقولسه وسوزلرینه قولاق سالونسه حفظ صحت مسئلہ سینہ برده اهمیت وبر مدکلری، فقط بربر خسته لک کسگنده گنه قوری شکایت وفائده سز آه واه ایتدکلری وقوللرندن کلورسه بربر طبیب معرفتیه دوا قیلقلری یاکه باشقه طریق ایله درمان ایتدکلری کورلدر* ولکن بوروش یخشی روش دگلدر بنده نیک بیوک غفلتندن وبلکه جهالتندن کلمه عادندر* بوبانی آنکلامق ایچون صحت، مرض حکمت وشریعت نظرلرنجه نی ایدکینی یخشیراق آنکلامق حاجت بولادر*

صحت: هر بر اعضانک الله تعالی طرفندن فضل ورحتی برله ویرلگان قوت وقدرت اوزره ساقلانمی وشول قوتی ایله تیوشلی بولغان دنیاوی واخلوی فائده لر کلتوروده علی الدوام خدمت ایته آلقلریدر*

مرض: ایسه بربر تورلی آفت سببلی بر اعضانک یاکه بتون اعضانک قوتی آز اولوب یاکه بتونلای یوقالوب تیوشلی بولغان خدمتلرندن تعطیل وعاجز قالمقیدر*

صحت انسان ایچون بیک بیوک دولندرکه هیچ بر قیمت وبها برله اولچالونمز وهیچ کم آنک بارلقنده قدر وحرمتینی کرکنجه بله آلمز بورونغیلرنک «ساغلقنک بایلقنک» دیگا مقاللری بیک حکیمانه وعافلانه سوزدر* بومقالنی هرکم کوب ایشکان ولکن حقیقه آنکلاغان یوقدر* فقط بنده قایچان خسته بولسه اشدن فالسه توشا ککه توشسه صحتنک

قدرىنى بىلمىچى بولادر مذکور مقالنىڭ معناسىنى آنكلای باشلايدىر
خستەلقىدىن ضررلەنە باشلايدىر ولېكىن اول وقتدە فائىدەسىزدۇر *

صحت : الله طرفىدىن بىڭسىنە وىرلىش بىوك نىعمت والوغ دولتىر
ىنە توغرىسى بىندەگە وىرلىگان باشقە نىعمەتلەر كىبى بودە وىرلىگان
براماننىدۇر. بىندە بورچلىدىركم اول امانتىنى بىخشى سافلاسىن وآنكا ضرر
كلتور ماسىن وآنكا خىانت ايتەماسىن *

صحت شول شىدىركە؛ حىيات كىبى اينىك الوغ نىعمت، اينىك الوغ خىر
صحت برلەگنە اعتبار ايدلور صحت بولغاندەغىنە قدرلى وعزتلى
كورلور صحت اولمىز سە وجودى وعدمى برابر حساب ايدلور *

اويلانماسىن كە بىر بىندەنىڭ صحتى فقط اوز حقيدر آنى سافلاسه
اوزى فائىدەلنور ساقلامىز سە فقط آدم اوزى ضررلانور ياكە محروم بولور
دېوخىر بويەدگىل بىندەنىڭ صحتىدە كوب آدملىرىنىڭ حقى والشى باردۇر، اينىك
قسقە كوز برلە باققاندا اهل بيتىنىڭ (خاتون وبالالارىنىڭ) حقلىرى
باردۇر. قىزداش واروغىنىڭ وسائىرىقىلىرىنىڭ حقلىرى باردۇر * عقل
وتجربە صاحىبى ايسە، عقل وتجربەسىنە محتاج آدملىرىنىڭ حقلىرى، عالم
ايسە علمگە احتىياجلى آدملىرىنىڭ وىرلىرى صاحىبى ايسە ىنە شول اشكە
حاجتلى آدملىرىنىڭ حقلىرى وحقلىرى باردۇر *

حقيقتچە ايتىكەندە ھەركم اوز ملتىنىڭ بىر اعضاسىدىر وقولدىن كەلدىكى
قدر شول ملتىنە آرىنەمو كويىنەمو خىدمەت ايتىمگە وفائىدە تېگۈر مگە
بورچلىدىر بىنا ئىلە ھەركەمنىڭ صحتىدە بىتون ملتىنىڭ حقى باردۇر صحتىنە
خواجە فقط كەندىسى دىگەندىر بىلكە ملتى طرفىدىن وكىلى كىبى تصرف
ايتىگۈچىدىر شول جەھەتتىن صحتىنى بو قالتوب اهل بيتىنى وسائىرلىرى تىرىپە
وافدە خىدمەتلىرى محروم بولسە بو خىدمەتى بىتون ملتىگە راجەع بولوب قالادۇر *

خلاصه صحت هر کم ایچون ضرور بولغان بیوک نعمتدر وهر کم
آنی ساقلارغه تروشمالی وساقلاو اسبابینی اوگرنملی وصحتکه ضررلی
نرسه لردن ساقلانملی در*

اگر براگو صحتینی ساقلاوده مساهله ایتسه ضررلی نرسه لردن
ساقلانوده اجتهدلی واحتماطلی بولمسه الله نیک امانتینه وهم اوزینه ،
اهل بیتینه بلکه بنون ملتینه خیانت ایتمک بولور* خسته لق قارشولقنک
بولغان دوالارکوب بولسده ایرکلی کوندن آنلارغه احتیاج تشورماملی
بلکه ایرکسز ایرشکان دردلر وآنکسزدن کلگان آغرفلر توغریلارنک
استعمال ایتلملی در*

شمدی بز اشبو مجله ده ساولقنی ساقلاو روشلرنده طب علمنجه
« تقدم بحفظ الصحة » دیگان بابده بر آز قاعده لری یازساق **کک**
بعون الله تعالی *

پیداغوغیا

(*)

او چونچی قسم

علم اخلاق بیاننده

علم نفس ننگ ناموسلرین بیاننده، انسان دن اشلرنک نیچک صدوری - و آثار ظاهریه و باطنیه برلن نیچک انفاعالاتی بلنگاچ، آتی تربیه دن مرادنی بولغانین - و انسان نیچک بولورغه کیرک ایکنن ده بلمک واجب بولادر. بزگه بونک بارچه سین، علوم حکمیه دن بولغان علم اخلاق بلدره در. علم اخلاق، انسان ننگ طبیعتین - و آنک علم نفس ده بیان اولغانچه احوالین بلدره طرغان بر علم در. بو علم، نفسنی آنک برلن بیزر ایچون احوال نفس ننگ حسنین - و آندن بیزر ایچون احوال نفس ننگ ذمیملرین بیان ایتدر. بونک موضوعی، مخلوق ادبی بولوق صفتی برلن انساندر.

بو علم دن مقصود، انساننی بر حالگه کیترمکدرکه، اول حالنده انسانده الله تعالی ننگ رضا و سلام صفتلری ظاهر بولور. آچغراق ایتسک؛ آندن مقصود، انساننی بر حالگه کیترمکدرکه، اول حالده انسان اوزین، میللری حسن - اراده سی شریف - و خیر محض طابار، حتی دنیاسنده طنج - و معیشتی خوش اولوب آخرت نعمتلرندنه اُشلی اولور. بو علم ننگ نیگزنی، «معلم اوّل» آنلمش طبیعت موجودات اولوب، صکره انسان ننگ حاجتلیدر. ایکنچی رسوللر (علیهم السلام)

(*) توقز نیچی سه ندن صونک

کثیرگان تعالیم الهیه در. آگر صور لسه، نیچون انسان، تربیه -
و تهذیب اخلاقه محتاج بولوب باشقه حیوانلر کبی حالنچه فالدر لمادی؟
انسان برلن حیوان، گر چه ترکک - وشهوات - وغذاغه احتیاج کبی
خواص طبیعیه نک بعض سنده مشارک (اور طاق) بولسه لرده، حیوان،
بر مخلوق جسمی گنه در که آندن جسمی نک گنه اوسوی مراد در
و آنک ایچون ده لازم بولغان عمللری، بزگه معلوم بولغان سبیلر گه
مبنی، امیال طبیعیه و وقتیه سندن منبعث بولا (قوبارلا) در. اما انسان
ایسه، الله تعالی آنک جسمین اوسدرر ایچون آنده شهوتلر - واحتیاجلر
یار اتقان کبی روحین ده تقدیس ایتدی. و آنک اعمالینده، تأمل و تفکر گه
مقارن، امیال برلن مسبوق بولغان اراده گه طوقا تندی. شولای ایتوب
یرده گی نرسه ارگه آنک بیوک تسلطی بولدی. چونکه اول بر اشنی
تلهسه، اوزنده شوکا قدرت و تسلط (ایر کلی لک) و تصرف نک
بارلقین سیزه در. ایمی شولای بولغان انسان نک اشیاده تصرفی،
آنلرنی یار انودن مطلوب بولغان حکم الهیه گه ضرر ایرشدر ردای
بولماسون - وشولای ایتوب اوزیده دنیا - و آخرنده ابدی بولغان
نعیم گه ایرشسون ایچون، آنی قولندن طتمق - و اخلافتن تربیه له مک
و نفسین پاکلمک لازم بولدی. شول حکمت گه مبنی بولور غه کیرک،
الله تعالی انسانلرنی ایگری بولدن صافلاب طوغری یولغه اوتکارر ایچون
اوز آرارلرندن کامل ذاتلرنی صایلاب پیغمبرلر ایتوب یباردی.
بس آنلر. انسانلر غه آچق والوغ بولنی کورستوب یاوز خلقلردن
طیدیلر - و گوزل خلقلر برلن بیوردیلر.
صکره خلق، انسانده اشلر نک یکلک برلن (فکر گه حاجت
فالدرمای) صدورینه مبدأ بولغان حاله راسخه دن عبارت در. اگر اول

حالتدن بخشی اشر صادر بولسه ، کور کام خلق - ویاوز اشر
 .ادر بولسه ، یاوز خلق اسمند اولور . بس بربر فعلنگ صدورینه
 سبب بولغان موقت حالت عارضهغه، خلق دیمزلر . مثلاً بر عارض سببلی
 مالین بیرگان بخیل گه «آننگ سخا خلقی بار» دینلمز . دخی غضب
 وقتنده کوچلوب سکونت طابقان کشیگهده آننگ خلقی حلم دینلمز .
 خلق ، جسم ننگ صفتی بولغان کبی ، خلقده نفس ننگ صفتی در .
 ایکسی بر گه استعمال قیلنغانده فلان ننگ خلقی - وخلق گوزلدر دیلر .
 یعنی ایچکی وطشقی صفتلری گوزلدر دیمک بولور .
 بوسوزدن مرادم ، بعض اهل بطالت ننگ دیدیگی کبی «خلقده»
 خلق کبی اوز گرونی قبول ایتمز «دیمک دگلدر : آنلر «قصه کشی،
 اوزین ازن ایترگه - یمسز کشی - اوزین کور کلی ایترگه کچی - ییتمگان
 کبی ، صاران کشیده اوزین جو مرد ایترگه وبالعکس کچی ییتمیدر»
 دیلر . بزچه بو بولای ایمزدر ؛ چونک حکما - «انسان ، عاده
 محضه در» دیلر ، انسان ننگ خلقی نیچک اوز گرمه سون ، انسان ،
 تعوید گه جمیع حیوانلردن بالطبع یاقتر اقدر ، حال بوکه اتنی آشوده
 هر صندن ادبلی آشار غه - آطنی بویچانلقدن انقیاد گه تعوید برلن
 اوگر تله در ، حتی کوسیلر - و آرسلانلر ننگ اوگر تلگانین کوز مز
 برلن کورهمز . بلکه مرادم : حسن ظاهری ، کوز وبرن کبی بر ایکی
 اعضانک غنه کور کاملگی برلن تمام بولمغان کبی ، حسن باطنی ده بر
 ایکی خلق ننگ غنه کور کلی بولوی برلن تمام بولمیدر ، بونک ایچونده
 جمیع خلقلر ننگ کور کام بولمقی لازمدر .
 حسن خلق ننگ آنالری دورت در : امانت (اشانچ) - عدل (تنگرک)
 اعتدال (اور طالق) - شجاعة (باطراق) در . امانت ننگ ضدی بولغان

اَشَانِچَسَز لَقِ غَہ : خِیانت - مَکَر (حیلہ) آلداو - تَبَلَّہ (ہلمگانگہ صابشو) -
 دَہاء - عناد (فارشی لَق) کفر - شَک - اِشراک - تَطَبَّر - غِیرَہ (کُنچیلک)
 کرہدر . عدلنک ضدی ظلم گہ ، اوزین سوْمک - (اوزینہ ایس کیتو)
 اوزین غیردن حقلی کورمک - طمع - صارانلق - باشاق فی سوْمک -
 ایرکلنو (تَسَلُّط) - ماقتانو - اللہنک نعمتلر بن تیشلی یرینہ صرف ایتہو -
 آچو - اوچ آلاسی کیلو حسد - وغیرلر کرہدر .

اعتدالنک ضدینہ ، نفس نہ گان نرسہلر برلن فائدہ لنونی سوْمک -
 آش صو برلن قارننی طولدر مق - شرہ وحرص تیشسز یرگہ مال
 صرف ایتو تیشلی یرگہ بیرودن قصو وغیرلر کرہدر .

شجاعۃنک ضدینہ ، جبن - تَکَبُّر - یر تقچلق - اوزین اوزی پخشی
 کورو - اوزین اوزی کیستو - زارلانو = شکایت خساست (پَسَلک)
 یز سزلک - رِیاء - تیشسز یردہ یالنو - وغیرلر کرہدر .

ہلمک کیرک فیلقاضر ، افراط برلن تقریطنک اورطالریدر .
 مثلاً سخا کبی کہ اول تبدیر برلن تقیرنک اورطاسیدر ، اللہ
 تعالیٰ ، کلامندہدہ بو حالنی ماقتاب بیورمشدر : **وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ
 یَسْرِفُوا وَلَمْ یَتَّقُوا وَکَانَ بَیْنَ ذَٰلِکَ قَوَامًا** . عففہ ہم شرہ برلن جمودنک
 اورطاسیدر ؛ اللہ تعالیٰ «کلوا واشربوا ولا تسرفوا» دیو بیورمشدر .
 شجاعۃ ہم جبن برلن تهورنک اورطاسیدر . باشقہ خلقلر ہم شول
 قبیلدن ہر ایکی طرفی مذموم اولوب اورطاسی مدوحدر .

بستی بیورمشدر :

وَلَا تَغْلُ فِي شَیْءٍ مِّنَ الْأَمْرِ وَافْتَصِدْ ، کَلَّا طَرَفِ قَصِدِ الْأُمُورِ ذَمِیمٌ .

آلای بولسہدہ اخلاقِ حسنہنک افراط برلن تقریطنک اورطاسی بولغان

بر حالتِ ایکائین بالالرغہ باشند سویلرگہ یارامی؛ چونکہ اول تقدیردہ
 باشلر احتمالِ ایکی طرفنک برینہ کیتوب «من اورطاسی حسن بولغاچ
 بونسی رخصت بولور دیو ظن ایندم» دیوب عذرگہ یول طابارلر،
 ہم حقیقہ شولای دیوب ظن ایتولریدہ احتمال در۔ بلکہ باشد انوق
 آنلرغہ اخلاق حسنہنی مطلقاً حسن - و اخلاق سیئہنی مطلقاً بیان
 کورستوب، حسننی اشلترگہ۔ بماندن بیزدررگہ طرشمق کیرک۔
 انسان نفسینہ - و مخلوقیہ جہتندن خالقینہ (تعالی و تقدس) - و طانشو -
 و یار دملنو جہتندن، سائر مخلوقاتگہ احتیاجی کورلگان اورطادہ بر
 «موجود» اولوب، فضائل و رذائلنک متعلق دہ انساننک نفسینہ -
 و خالقینہ - و غیرلرگہ نسبتی اولدیغی ایچون، بو اورندہ موضوعنی اوچ
 بابقہ تقسیم مناسب کورلدی۔

برنجی انساننک نفسینہ نسبتی - ایکنچی انساننک خالقینہ
 نسبتی - اوچونچی انساننک اوزندن باشقہ مخلوقاتقہ نسبتی در۔
 بس هر اوچ نسبتنی بیان ایتہیک۔
 آخری وار۔